

## KULTTUURI

Seija Lappalainen 050417 0658  
 @kulttuuri@lapinkansa.fi

## Unelma paremmasta kantoi Atlantin yli

Maailmanhistorian suurimmaksi kansainväelliseksi kutsuttu siirtolaisuus on kuljettanut jopa yli miljoona suomalaista maasta toiseen runsaan sadan vuoden aikana. Kemijärveltäkin lähdettiin Uudelle Mantereelle.

## TIETOKIRJA

Olli Säynäjäkangas & Pertti Säynäjäkangas: Heillä oli unelma - Siirtolaisuus Kemijärveltä Amerikkaan.

OMS Kirjapaino 2019, 140 sivua.

Hyvästi ny Ylästaren läpää! Saano Vuoremaa Tiina Ina Amerikkaan lähti. (Isokyröläinen sanonta) Siirtolaisuus Amerikkaan ei kuitenkaan ollut vain eteläpohjalaisien etuoikeus. Muutto työn perään Suureen Länteen Uudelle Mantereelle oli huomattava 1800–1900-lukujen vaihteessa Kemijärveltä Atlantin toiselle puolelle, tavallisimmin Michiganiin ja Minnesotaan. Timin tuovat konkreettisesti esille Olli ja Pertti Säynäjäkangas toimittamassaan Heillä oli unelma - They Had a Dream -teoksessa, jossa he seuraavat Kemijärven eri alueita rapakon taakse lähteneiden matkaa ja asettumista uuteen kotimaahan.

Maailmanhistorian suurimmaksi kansainväelliseksi kutsuttu siirtolaisuus on siirtänyt jopa yli miljoona suomalaista maasta toiseen viimeksi kuluneiden 100–150 vuoden aikana.

1800-luvun lopun katovuodet ja niiden aiheuttama nälänhätä ovat yhtenä syynä siihen, että monet suomalaiset sukunimet ovat hyvin yleisiä Yhdysvalloissa.

"Muuttoliike ei synny tyhjistä, siihen vaikuttavat lähtömaassa työn- ja kehityksen vetotehtävät sekä kansainvälinen poliittinen ja globaali talous." Näin valaisee Lapista Amerikkaan suuntautuvan siirtolaisuuden taustoja tutkija Ulla Aatsinki.

Syyt ovat samat yhä 2000-luvulla eli sinne lähdetään, missä elin ehdot, sosiaalinen turva ja haave nopeasta rikaistumisesta ovat parempia kuin kotimaassa.

Kirja sisältää kymmeniittäin mielenkiintoisia artikkeleita Kemijärven siirtolaisista ja heidän elämästään uudella mantereella. tarinat vaihtelevat värikkäistä henkilökuvista esimerkiksi Minnesotaan asettuneiden suomalaisten laajaan musiikkiharrostukseen. Koskettavia ja samal-



RMS Arabic oli White Star Line -yhtiön omistama linjalaiva, joka liikennöi Atlantin yli Liverpoolin ja Pohjois-Amerikan välillä vuodesta 1903. Se upposi luoveneen torpedolmansa Irlannin rannikolla 1915.



HELLÄ on unelma-kirjan tekijät, veljekset Pertti (vas.) ja Olli Säynäjäkangas.

la surullisin niistä on Calumetin marhenlytelmä Kuparisaarella vuonna 1913. Tässä kalvoslakkoisten lapsille järjestetyssä joulujuhlassa syntymässä paniikkissa tukehtui ja tallautui kuoliakiksi noin 80 ihmistä, suurin osa naisia ja lapsia.

## Yliättikö koti-ikävä?

Yliättikö koti-ikävä Amerikkaan lähteneiltä? Sitä ei ainakaan yleisesti tunnusteta, plinvastoin. Erään toisen polven siirtolaisen Pohjois-Suomesta kotoloin oleva äiti ei koskaan edes lävivöinyt Suomeen vaan sanot: "...siellä oo muuta kuin köyhyys."

Kirja sisältää kymmeniittäin vä-

rikkäitä elämäkokoeltoita ihmistä, joihin viesti ja houkutus muuttama lännen kaukaiseen "kultalaan" on vedonnut. He lähtivät ja pääsivät rakentamaan itselleen sisuillaan ja rohkeudellaan tulevaisuuden kaukana kotimaastaan.

Lähtijät olivat yleensä nuoria, vain 20–25 vuoden ikäisiä. Miehet löysivät työnsä kalvokista, metsätöistä ja teollisuudesta. Naisista suurin osa työskenteli talousapulaisina. Myöhemmin yrittäjien osuus lisääntyi. Syntyi kauppoja, ompelimoita, leipomoita, ravintoloita ja majataloja. Vaikka Amerikka oli muuttaneille yleensä toiveiden täyttymys, osa siirtolaisista - ehkä noin viidennes - palasi myöhemmin takaisin

kotimaahansa.

Teoksessa on esittely Kemijärveltä Amerikkaan muuttaneita ja samalla pyritty löytämään heidän jälkeläisiään ja hakemaan Suomesta heidän juuriaan. Työ on ollut samanaikaisesti haastavaa ja palkitsevaa laajan sukututkimusta.

Suomen autonomian ja itsenäisyyden aikana yli 400 000 suomalaista on muuttanut Amerikkaan ja saman verran Ruotsiin. Heillä oli unelma-teos avas kiintoisan ja kiehtovan näkökulman suomalaisen siirtolaisuuden historiaan. Kirjan tekijät ovat oikeassa todeksaan, että Amerikan siirtolaisuuden käsitteily auttaa meitä ymmärtämään myös nykyajan.

## Uhka vai mahdollisuus?

Teoksen loppusanoissa pohditaan usein esitettyä kysymystä, onko mahdollisuus uhka vai mahdollisuus. Siirtolaisuudella on monia myönteisiä puolia, muistutetaan Säynäjäkangas. Osaillaan se ratkaisee työvoimaongelmia ja rikkastuttaa kulttuureja. Aikanaan suomalaiset opettivat amerikkalaisille metsänhoitoa ja kalastusta puhumattakaan suomalaisesta sisusta.

Kemijärveltä Amerikkaan lähteneillä oli omat unelmansa. Unelmien perässä kannatti mennä. Monien unelmat toteutuivat - eivät kuitenkaan ilman kovaa työtä.

MARJKKU TORIKKO

## Sodankylässä luotetaan tuttuun reseptiin

Pernilla August, Arnaud Desplechin ja Fernando Meirelles tähdittävät 34. Sodankylän elokuvajuhlia.

Lauri Hirvonen

Sodankylän elokuvajuhlat julkisti kesän kansainvälisiä vieraita. Sodankylään saapuvat muun muassa ruotsalainen näyttelijä-ohjaaja Pernilla August, ranskalaisauteur Arnaud Desplechin ja brasilialisohjaaja Fernando Meirelles.

Sodankylän elokuvajuhlat järjestetään 34. kerran. Festivaalia on koottu tutulla, hyväksi havaitulla reseptillä. Intiimi festivaali mahdollistaa yleisön ja tekijöiden kohtaamisen.

– On oleellista, että tunnemme taideoikeita tekijöiden kautta, taiteellinen johtaja Timo Malmi sanoo.

Periaate on, että vieraita kutsutaan Sodankylään vain kerran. Niinpä tänäkin kesänä Lapissa nähdään uusia kasvoja. Ohjelmistossa ei myöskään ole yhtä teemaa, vaan sisältö muotoutuu eri puolilta maailmaa kutsuttavien tekijävieraiden tuotannon myötä.

**RUOTSALAINEN** Pernilla August on festivaaleilla niin näyttelijän kuin ohjaajan roolissa. Viime kesänä Sodankylässä esitettiin Ingmar Bergman -vaikutteinen lyhytelokuva Koktausia 96-tä (2018). Augustin vierai-

lun kunniaksi Bergman 100-sarjaa jatketaan tänä kesänä Bergmanin vanhempien tarinalla Hyvä tahto (1992), joka toi nuorelle Augustille parhaan naisnäyttelijän palkinnon Cannesissa. Augustin ohjaustöistä Sodankylässä nähdään Susanna Alakoski -filmatisointi Sovuto (2010) ja rakkaustarina Yhvä leikki (2016).

Desplechinin teokset pitävät yllä Ranskan uuden aallon henkeä, ja ne on liies poikkeuksesta esitetty Cannesin elokuvajuhlien päikkilpasarjassa. Hänet tunnetaan esimerkiksi teokista My Sex Life... or How I Got Into an Argument (1996) ja Kings and Queens (2005).

Fernando Meirelles (s. 1955) on Brasilian kansainvälisesti arvostetuimpia ja menestyneimpiä nykyohjaajia. Meirelles tunnetaan esimerkiksi neljä Oscar-ehdokkuutta kerinneestä eepoksesta City of God -Jamaikan kaupunki (2002) sekä John le Carrin kirjan pohjautuvasta poliittisesta trilleristä Uskollinen puutarhuri (2005).

Sodankylään saapuu kolme iranilaistekijää: ohjaaja ja kirjailija, Makhmalbaf Film House -elokuvakuolon perustaja Moshen Makhmalbafin (s. 1957), hänen vaimonsa, ohjaaja ja käsikirjoittaja Marziyeh Meshkini (s. 1969) ja näyttelijä Shahab Hosseini (s. 1974).

Timo Malmi kertoo odottavansa mielenkiinnolla ohjelmistoon kuuluvaa kahden tunnin azukeskustelua Makhmalbafin kanssa. Yli kol-

Periaate on, että vieraita kutsutaan Sodankylään vain kerran. Niinpä tänäkin kesänä Lapissa nähdään uusia kasvoja.

Ohjelmistossa ei myöskään ole yhtä teemaa, vaan sisältö muotoutuu eri puolilta maailmaa kutsuttavien tekijävieraiden tuotannon myötä.

meilymentti elokuvaa tehnyt ohjaaja ja hänen tuotantonsa on julistettu Iranissa pannaan ja hänellä perheineen maanpaossa.

Kent Jones (s. 1960) on elokuvantekijä, kriitikko ja New Yorkin elokuvafestivaalin taiteellinen johtaja. Jones tuo Sodankylään ensimmäisen näytelmäelokuvansa Diane (2018) ja elokuvantekijäpotreitin Hitchcock/Traffaut (2015).

Nuorempaa tekijäpolvea edustavat uuden kokeellisen elokuvan huipputimi Johann Lurf (s. 1982) ja Berliinin elokuvajuhlilla kunnostautuneet Nora Fingscheidt (s. 1982) ja Mark Jenkin (s. 1976).

Niin sanotussa Carte blanche-sarjassa omia elokuvasuunnitelmiaan esittelee dokumentaristi Pirjo Honkasalo.

Sodankylän elokuvajuhlat järjestetään 12–16. kesäkuuta. Lopullinen ohjelma julistetaan toukokuussa.



OHJAAJA Pernilla August (vas.) ja näyttelijä Noomi Rapace Sovinto-elokuvan kuvauksissa. Susanna Alakosken romaanin perustuva elokuva toi Outi Mäenpäälle Gudbagge-palkinnon. Teos nähdään kesällä Sodankylän elokuvajuhlien ohjelmistossa.